

REDACȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ri de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:

pe 1 și 2 săptămâni: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Preoțimea

română

primejduită!

(S.) Ciudat! Guvernul maghiar, în pârteasca sa grije pentru preoțimea confesiunilor din stat vrea să ajutore cu un milion și jumătate toate bisericile, și noi totuși strigăm că *preoțimea română este în primejdie*.

Mai mult chiar. Strigăm nu numai noi, ci și cei mai radicali maghiari, kossuthiști cari au votat proiectele de legi bisericesti. Se îngrozesc și ei de puterea pe care guvernul caută să și-o asigure până și asupra bisericilor, singurele cari erau puse la adăpost de directa înfruntare a guvernului.

Că ce însemnează aceasta — zicem și noi ca „Magyarország“ de ieri — nu trebuie să explicăm nimereia.

Toți Românii știu că biserica a fost și este scutul cel mai puternic al naționalității noastre. Ear' preoții în curs de atâtea veacuri singurii luptători pentru poporul atât de mult oropsit.

Tot așa și azi: cine nu știe, cine nu recunoaște, că fără preoți chiar în viața noastră politică am fi ca desființați. Poporul în jurul lor este adunat, asupra poporului numai prin mijlocirea lor și a învățătorilor putem influența. În toate mișcările noastre naționale preoții au fost și în frunte și au format și grosul armatei naționale.

Eată de ce toate guvernele maghiare au căutat ca mai ales în preoții noștri să lovească. S'au adus legi și regulamente și măsuri perverse s'au luat pentru înfricarea, ademenirea și desființarea lor.

În anii din urmă preoții au fost cei dintâi și cei mai mulți, cari au stat în puscăriile ungurești. Bietul Ioan Macaveiu — eternă să-i fie memoria — preot a fost și din cauza temniței a murit... Dl Dr. V. Lucaciu ea preot a fost șicanat întâia-oară și târât pe la temnițe. Ear' în miserabila inscenare cu „revoluția“ dela Brașov, tot în preoți români au căutat să lovească... Cu mila împărătească guvernul preoți a căutat și caută să ademenască, crezând că cine nu se lasă a fi intimidat, se... vinde!

Simțim însă o deosebită mândrie când ne gândim la bărbăția cu care preoțimea română a știut să înfrunte toate furtunile și să respingă și argintul strălucitor, măcar că numai Dumnezeu și ei știu mizeria cu care unii dintre ei trebuie să lupte.

Au luptat însă cu succes, pentru-ca generațiile viitoare să aibă dovada cea mai strălucită ale celei mai curate iubiri către neam, și pildă să ia dela generația în care s'a zamislit devisa: „Totul pentru națiune!“...

E vorba însă că în viitor ademenirile vor fi neasemănat mai mari. Și aceasta nu pentru-că guvernul va cheltui milioane să cumpere suflete, să corupă preoțimea, ci pentru-că în urma marilor schimbări pro-

duse de nouile legi politico-bisericesti, poziția materială a preoțimei noastre a slăbit în chip simțitor. Îndeosebi protopopilor pe alocurea li-s'a luat cel puțin jumătate din veniturile de mai înainte.

Guvernul forțează deci visteria statului, atât de săracă de altfel, în scop de a avea bani pe care să-i împartă nu condusă de sentimentul ultraismului și de bunăvoință către preoții noștri, ci din așa-zisul interes al șovinismului, care cere ca toți factorii vieții popoarelor să fie supuși celor ce cu atâtea nepricepere și răutate stăpânesc nefericita asta de țeară.

Va trebui deci să facem și noi apel la dragostea și spiritul de jertfă al poporului român. Și anume în scop ca să amelioreze unde numai se poate situația precară a preoțimii române, ca astfel să nu fie nimeni avisat la ajutorul de stat.

Și e mult de făcut în această privință, pentru-că după-cum arată proiectul guvernului, între preoții români sunt cei mai mulți reu plătiți.

Sătenii noștri și îndeosebi fruntașii din comunitățile agricole să se gândească la următoarele: mult puținul ce vor jertfi va însemna o adevărată mântuire națională, pentru-că eu cât vor fi mai puțini preoții lipsiți, cu atât mai puțin succes vor avea între noi cei-ce vinează după suflete și caută să vire calul Troiei în viața autonomă a bisericii noastre.

Numai așa vom putea dovedi pe de-o parte dragostea noastră de neam ear' pe de altă parte vom fi dat guvernului încă o probă, că după-cum în trecut nu ne-am lăsat striviți de prigoniri brutale și temnițele negre, așa și în viitor, vom rezista argintului care ori sub ce formă ni-l'ar da, preț al vînzării ar fi... Vorsa ne cumpere sufletele și cinstea noastră națională.

Noi să dovedim însă că nimic nu avem de vîndut. Ne este prețioasă în deosebi preoțimea, pentru a cărei salvare jertfi-vom bucuroși cu toții.

Intrigi Ungurești. Ziarele maghiare sub titlul „Ruptură între radicalii sârbi“ publică cele mai fantesiste știri, cu singurul scop să vire zizanie și neîncredere între Români și Sârbi.

În primul rând ele au aflat că între Dr. Gavrița, primul redactor al „Zastavei“ și între Iasa Tomici, ginerele lui Miletics, ar fi mari certuri. Toate din cauză că Dr. Gavrița de origine Român, nu mai are încrederea Sârbilor radicali, cari au aflat că Dr. Gavrița este în în... serviciul *Ligei*.

Bine că n'au descoperit „patrioții“ și vre-o „revoluție“ la *Novisad*.

Vorbe late. Ca în toți anii, așa și anul acesta aristocrația maghiară a serbat printr'un mare banchet ziua de 6 Februarie, aniversarea morții lui Széchenyi. Conteșele Bethlen Andráș, care a ținut discursu festiv între altele a zis că aristocrația maghiară e *prea modestă și se sfiește a primi funcțiuni publice!*

A nimerit-o, când adevărul e toc-

mai contrarul: găsești conți până și ea diurniști, ear' baroni notari pe sate.

Ear' cât despre isprăvile lor, chiar zilele trecute au plecat câți-va spre...America.

Scrisoare din Budapesta.

Convenirea universitarilor. — O propunere uitată. — Catedra de limba română.

Budapesta, 8 Faur. 1898.

Timpe de peste doi ani universitarii români din Budapesta nu au dat semne de viață pe terenul politic. Atunci erau la ordinea zilei așa numitele „conveniri“, a căror scop era discutarea evenimentelor politice, introducerea în politica națională a oamenilor noi veniți la universitate și lățirea spiritului de colegialitate.

Resultatul acestor conveniri a fost frumos căci toate scopurile urmărite și le-au ajuns. Dar izbucnirea „crizei“, certele conducătorilor noștri, uelțiile guvernului și ale poliției au disgustat pe tinerii universitari și de atunci nu s'au mai ținut atari conveniri. Astăzi, când conducătorii noștri s'au împăcat, când guvernul introduce legi de maghiarizare și diferite apucături mârșave, numai cu scop de a veștezi onoarea poporului român în străinătate, ear' să se datească „aradul și națională“ a tinerilor români de peste tot, și să se scurteze din letargia și să se revitalizeze conducătorii lor. Să lupțăm pentru apărarea onoarei și a reputației poporului român și pentru recăștigarea drepturilor noastre. Tinerimea română din Budapesta, care la toate mișcările naționale a fost cea dintâi, sperăm că și de astă dată va fi la locul ei. Firul întrerupt al convenirilor s'a început, și deși prima convenire nu a avut un caracter politic, totuși cele următoare, cred, că așa vor fi. — Sâmbătă s'a ținut o convenire, a cărei obiect a fost foarte interesant și dacă se va realiza va fi un mare bine pentru noi.

În un număr din August a. tr. al ziarului „Dreptatea“ dl avocat Dr. George Dobrin din Lugoj, a făcut o propunere foarte salutară de următorul înțeles: *toți foștii stipendiști, — cari acum sunt oameni cu stare materială — să contribuie cu denariul lor pentru o colecție, din care să se trimită în străinătate în fiecare an câte doi sau trei tineri absolvenți de universitățile din patrie*. Se știe — zice dl Dobrin — că studenții dela universitățile din patrie își câștigă numai cunoștințele de lipsă pentru câștigarea pâinei dar' nu și o cultură europeană. — Această propunere a pus-o la aprecierea publicului român, promițând tot-odată a sta fiecărui la dispoziție pentru eventualele deslușiri.

Dar' această propunere a fost uitată, publicul nu s'a interesat de ea. Jurnalele noastre abia au luat notiță.

Văzând Drul Dobrin că nici un răspuns nu primește, a reinprospătat propunerea în numărul ultim al „Dreptății“ și constată, că nici barem tinerimea universitară nu s'a pronunțat asupra ei. Tinerimea română din Budapesta studiind propunerea dlui Dobrin a aflat-o de bună și pentru discutarea și adoptarea ei s'a întrunit Sâmbătă sara la o convenire. O propunere atât de bună și atât de folositoare pentru poporul român nu a putut rămânea nediscuțată cu această ocaziune, cu care a fost făcută. Și s'a început o discuție îndelungată la care au

luat parte dnii Onișor, Vălean, Puican, Marcu, Nilvan, Mezei, Adam, Moisil, Vuia, Cioban și alții. La propunerea dlui Onișor, tinerimea primește propunerea dlui Dobrin de a sa și să lucreze cu stăruință pentru realizarea ei, ear dlui Dobrin i-s'a trimis următoarea telegramă:

„Tinerimea română dela universitatea din Budapesta discutând salutara Dnei-Voastre propunere pentru inițierea unei colecție de a să trimită tineri la studii în străinătate, Vă salută cu însuflețire, mulțumindu-Vă pentru dragostea față de viitorul neamului și Vă roagă să lucrați pentru realizarea ideii.

Victor Onișor, Aurel Vălean, Nicolae Puican, Victor Nilvan, Rubin Pațiu, Ion Fruma, Valeriu Tanco, Nicolae Muscă, Trăian Morcan, Aureliu Cioban, Vasile Virgii Moisil, Augustin Sîrățariu, Ion Moldovan, Petru Morar, Virgil Nemoian, Stan Vidrighin, Ștefan Bărbucean, Camil Velican, Eugeniu Mezei, Victor Păcală, Ion Cădariu, Petru Maier, Trăian Vuia, Virgil Păușan, George Adam.

Și acum rămâne ca inteligența română; foștii stipendiști, — părăsind datina veche de a nu se interesa decât de binele său privat și personal — să lucreze pentru realizarea propunerii dlui Dobrin.

Ne-a rămas nouă Românilor un drept pe care părintescul guvern l'a călcat în picioare, în elipul cel mai greșit — O catedră de limba română a.m.l. universității din Budapesta și aceasta în loc să fie compătată de un em. cu știință și cu simțențe românești, e aruncată ca pradă în mâinile celui mai odios renețat, în a lui Alexics.

A murit iubitul prof. Roman și lui asemenea nu vom avea. Concurs pentru catedra de limba română s'a deschis, ba terminul a expirat în Decembrie a. tr. Cine a concurat, cine va fi ales până acuma, nu se știe. Pentru semestrul al II-lea au anunțat prelegeri din limba română Dr. Asbóth Oszkár, profesor de limbile slavice și renumitul trădător de neam Alexics.

Vedem în mâinile cui e încredințat studiul limbei noastre, cine are să ne propună despre frumoasele noastre datini, despre luminații noștri literați și despre dulcile noastre doini și poezii populare. Acuma în preajma semestrului, rog pe iubii mei colegi să nu se înscrie la renețatul odios Alexics, să nu asculte teoriile lui pline de cele mai murdare minciuni. Și dacă unul va fi silit să asculte limba română, să se înscrie la alui Asbóth, căci cel puțin știm cu toții că e un om de știință. Mă provoc la sântemântul vostru național, la iubirea față de limba noastră maternă și la dragostea ce o are fiesce-cară Român față de memoria regretatului profesor Roman.

Nicu.

Scrisoare din București.

Profesorii și simțul național. — O serbare națională.

25 Ianuarie v.

De când cu frumoasa circulară a dlui ministru Haret care dădea instrucțiuni și îndemna corpul profesoral să aibă o grije, deosebită pentru dezvoltarea simțului național prin serbarea zilelor istorice, — în toată țeara par-că spiritul național ia o formă dintre cele mai clasice, manifestându se în chip înălțător.

O astfel de serbare a fost cea de ieri, dată la Ateneu de corpul profesoral secundar.

Serbarea a început printr'o dare de samă asupra activității societății profesorilor se-

cundari. Dl Speranță a făcut o scurtă biografie a lui Gheorghe Chițu, fostul ministru al cultelor și în urmă dl Georgian, profesor de istorie, a făcut o foarte frumoasă privire asupra istoriei noastre trecute până la unirea principatelor. D-sa a cetit o telegramă ce corpul profesoral din România a trimis Impărătesei Eugenia, în care între altele spune că profesorii din România au luat inițiativa ridicării unui monument al lui Napoleon III, întru amintirea și spre recunoștința pentru spriginul puternic ce ne-a dat la unirea Principatelor.

Dl Nicolae Ionescu, profesor universitar printr'o splendidă cuvintare a fermecat auditorul, timp de o jumătate de oră, vorbind despre însemnătatea acestei zile și dezvoltarea simțului național prin școală.

Au asistat, afară de profesori și elevi, dl Haret, ministrul instrucțiunii publice, d-nii Aurelian, Evarcu, numeroși profesori din Capitală și delegații din provincie precum și mulți elevi de pe la gimnasii.

Seara a avut loc o cină comună la restaurantul Iordache.

Sau ridicat mai multe toast. Primul a fost ridicat de dl T. Speranță pentru M. S. Regele și familia regală, după aceea dl Bărcănescu a ridicat un toast pentru dl Haret ministrul instrucțiunii publice; dl Mircescu pentru dl Nicolae Ionescu; dl Cosăcescu pentru foștii profesori. A răspuns dl Nicolae Ionescu printr'o frumoasă cuvintare, care a fost o interesantă lecție de istorie, asupra evenimentelor cari au precedat Unirea Principatelor. Dl Nicolae Ionescu a arătat apoi rolul profesorilor în mișcarea națională și i-a încurajat a pregăti pe copii să fie demni urmași ai vitejilor lor strămoși.

Este de remarcă că în acest cerc intim și fără nici o oficialitate, în cele mai multe toasturi s'au adus omagii familiei regale, unindu-se manifestările de recunoștință către oamenii mari, cari au pregătit România modernă, cu expresiunile de devotament și recunoștință pentru M. Sa Regele, de admirație și iubire pentru Regina poetă.

Din România.

24 Ianuarie.

Despre serbarea zilei de 24 Ianuarie la Craiova, ziarul „Drapelul” primește următoarele:

„Craiova întreagă era în mișcare, toți alergau pentru a obține un loc la Teatrul Național pentru conferința ce era aranjată seara la orele 8 și jum. La ora indicată sala era plină de tot ce are Craiova mai inteligent.

„Comitetul central al Ligei înconjurat de membrii secției craiovene d-nii: P. Ghițu, Petculescu, Peruianu, Columbiano, de d. Varvorianu, Dr. Anastasescu, profesor universitar și alții luă loc pe estradă.

„Festivitatea se deschide prin imnul regal executat de un cor de copii ascultat în picioare de toată sala și care a fost foarte gustat de public. P. Chițu luând cuvântul prezintă publicului pe membrul comitetului

central și arată care este scopul acestei serbări dând cuvântul d-lui Jules Brun. Simpatul conferențiar în limba franceză arată într'o vorbire foarte expresivă care este calea ce va urma în conferințele sale în Franța și Italia și apoi vorbește craiovenilor de Ronsard (Banul Mărăcine) și de mama raniților. Alusiile sale fine la unirea tuturor Românilor au fost viu aplaudate.

„După d. Jules Brun muzica regimentului local a executat o variațiune foarte bine reușită cu motive din ariile și doinele românești, lucrare originală datorită șefului muzicii.

„Conferința a doua care a armat a fost cheia seratei, care a ținut publicul nemișcat o oră și jumătate.

„Delavrancea iubibil și genialul copil al poporului a vorbit Craiovei despre Doină.

„Delavrancea a tratat acest subiect cu o erudițiune care ar face onoare unui academician. Clar și cu expresiuni cari puteau fi înțelese de toată lumea ne-a spus ce se poate înțelege prin cuvântul Doină și stările sufletești prin care a trecut poporul român și cari sunt zugrăvite în doinele sale.

„După Delavrancea a urmat Dimitrie Ne-nișescu care într'o vorbire substanțială a arătat ce este naționalismul.

„In resumat serata de Sâmbătă de la Craiova a fost un mare succes pentru Liga Culturală care a știut să atragă și să red-destepte sentimentele amorțite a multor români.

Revistă externă.

Dela Constantinopol.

Ambasadorul austro-ungar la Constantinopol, baronul Calice, a fost în 5 Febr., de nou primit de Sultanul.

În urma ultimului dat în chestia ca-sulgi dela Mersina, baronul Calice nu s'a mai prezentat de-o vreme încoace la „selamlic”-uri, ceea-ce Sultanul observând, înainte cu 14 zile exprimase dorința de-a întâlni de nou pe ambasador.

După selamlic-ul din 5 Febr. Sultanul a primit pe baronul Calice în o audiență mai lungă, în decursul căreia a declarat, că candidarea prințului George de guvernator al Cretei, o ține de absolut imposibilă.

Baronul Calice a motivat ținuta Austro-Ungariei în această cauză, în concordanță cu a Porții, ca o urmare consecventă a ținutei conservative de până aci.

Care-'s mai tari ?

În cercurile politice din Viena se vorbește acum privitor la chestia candidării prințului George ca Guvernator al Cretei că

tripla-alianță, dacă Rusia (la spate cu Anglia și la dreapta Franța) va stăruși totuși pentru prințul grec, ele, puterile triplei vechi, vor ceda, față de pretensiunea „triplei” nouă, improvisată în această chestie, „ca să nu conturbe pacea”... Declină însă dela ele ori-ce răspundere pentru evenimentele ce ar putea urma în Grecia și Creta. Ear' expresie acestei ținute vor da prin aceea, că își vor retrage trupele din apele Cretei și de pe insulă.

Arătare la tribunal pentru violare de domiciliu.

Peotul Toma Giurgiu din Purcăreni a făcut la tribunalul reg. ung. din Brașov următoarea arătare în contra perchiției domiciliare ilegale, întâmplată în locuința sa înainte cu două săptămâni:

Onorat tribunal regesc !

Vineri în 21 Ianuarie 1898 după oarele 8 a. m. au intrat în locuința mea din Purcăreni (Pürkeretz) doi indivizi necunoscuți dintre care unul s'a dat neguțător de lemne și celalalt funcționar la ministerul de interne. Cel din urmă a venit însoțit de niște indivizi înarmați și îmbrăcați în haine de gendarmi, carăși necunoscuți mie.

Aceștia fără vre-un ordin judecătoresc, fără de nici o legitimare, au făcut la mine perchișie domiciliară, folosindu-se de un procedeu ilegal. Lucrul s'a petrecut în modul următor:

(Aci urmează descrierea amănunțită a celor petrecute în domiciliu preotului Giurgiu, când cu perchișia din Vinerea de 21 Ianuarie.

După descrierea amintită arătarea preotului Giurgiu se încheie astfel:)

Până la venirea pretinsului secretar ministerial, locuitorii comunei, Români și Unguri, trăiau în liniște și cu pace. De atunci încoace ferb spiritele. Vorbesc mereu de prin gazete, Ungurii cu deosebire' despre anii 1848—49. Era necesar oare, ca d-i Hamari Kalman să turbure pacea și liniștea cetățenilor și să deștep.e în ei neîncrederea unul contra altuia?

Eu personal, în urma acestora, pot să fiu espus la felurile șicane, eu care am onoare a mă lăuda, că sunt mai bun și mai fidel cetățean, ca dânsul, fiind-că în urma faptelor mele nu s'a produs niciăreia neliniște ca în urma faptelor dânsului aici în comuna noastră.

Onorat tribunal regesc !

Din faptele espuse mai sus, așa cum s'au petrecut în locuința mea, în prezența celor amintiți mai sus și a soți-i mele, rezultă neîndoios mai întâiu, că indivizii sus amintiți au comis cu mine delictul violării domiciliului prevăzut în § 199 al codului penal ung. Dacă se va constata, că respectivii indivizi, mie necunoscuți, au fost oficiali publici; ear' dacă se va constata, că au fost persoane private, au comis cu mine delictul prevăzut în § 332 al codului penal.

Intră stele.

O lume-i fie care stea,
Și fie care lume
Își are 'n cer menirea sa
Și loc, și timp și nume.

Și totuși câte stele vîi
Trăiesc fără lumină...
Și câte globuri aurii
Sunt bulgăre de tină.

Lume mică.

Lume mică, lume mică
De povești și jucării,
Rai în care fără frică
Umbă șoarecii pe zi.

Ușa... scârțae, 'n cămară,
Ne duceam tiptil tiptil,
Rumegam la câte-o pară...
Dragă lume de copil.

Homo sum.

O moarte, tu odihnă lină
A sufletului obosit,
La ce nu vîi mai iute, — vină!
Atât de mult ce te-am iubit...

Cuprinde-mă mai strâns în brață.
Un pas încă, un singur pas...
Dar stai viață, stai viață....
Căci n'am putere să te las.

La schit.

Acolo, unde lângă schit
Aproape de altar,
Christos cel mort e răstignit
Pe-o cruce de stejar,
E lângă gârbovitul nuc
O laviță de glie...
Acolo singură mă duc
Și fără mărturii
Mă uit cu ochii — uscați și mari
Cu inimă negrită
La cel ce-i pus între tâlhari,
La taina răstignită...
Apoi cobor la noi în sat,
Și pe neresufate
Duc până seara pe 'nserat
Povara vieții 'n spate.
Ear când mă simt cam obosit,
Când lacrimile plouă,
Atunci... mai urc până la schit
Și-mi iau putere nouă.

Maria Cunțan.

Noaptea din urmă a lui Ludovic al XI

După Denis Dagnat.

Cu toate că Ludovic al XI, sfărîmând cerbicia feudalilor, făcuse mult pentru mărirea Franței, cu toate că avea merite ca politician, era unul din cei mai vicleni, cruzi și necinstiți regi din câți a avut Franța.

Cruzimile lui erau fără seamăn, d'abea cătră sfîrșitul vieții începu să fie puțin muștră de cuget.

Paralitic, locuia într'un castel, și se înconjurase cu atâta armată de părea că e castelul asediat, și asta numai ca nu cumva să răzbată vreun dușman la dânsul, să-'l omoare pe furie.

În împrejurimile lui avea tot-dea-una un om care era sufletul lui jurat; unul Tristan, care la chemarea lui venea îndată să cerceteze dacă în dosul perdelelor nu e cineva ascuns, care să-'i atenteze la viață.

Într'un rînd muștrările de cuget deveniră atât de puternice în cât chemă un preot, un sfînt care să stea pe lângă el și să-'l liniștească.

De acee mă adresez cătră onoratul tribunal regesc de a cerceta acest cas, luând măsurile necesare în cercul său de competență și dacă se va dovedi, că persoane cari au făcut la mine perchișia ilegală sunt oficiali publici, va procede din oficiu contra lor; ear' dacă s'ar dovedi că sunt persoane private, să procedă în sensul legii pe baza cererii mele de față.

Așteptînd un rezultat satisfăcător sunt cu distinsă stimă.

Purcăreni în 4 Februarie 1898.

Toma Giurgiu, preot gr. or.

Tolstoi despre artă.

Marele scriitor rus Tolstoi a scris de rînd o carte despre artă. Primul volum al acestei opere a apărut zilele acestea și conține o serie de vederi cari, dacă mulți le vor accepta, sunt însă de natură a provoca reflexiuni.

Eată pasagele cele mai caracteristice ale acestui prim volum:

Pe când pentru cultura poporului se face abia a suta parte din ce ar fi de nevoie pentru a procura națiunii întregi mijloace de instrucțiune, guvernele jertfesc milioane pentru academi, conservatorii și teatre. În fiecare oraș mare se construiesc clădiri și norme pentru muzee, școli de declamație conservatorii, reprezentații teatrale și concerte. Sute de mii de lucrători, dulgheri, văpsitori, tapițeri, croitori, giuvaergii, compozitori tipografi, etc. lucrează toată viața din greu pentru a satisface exigențele artei.

Afară de activitatea militară, poate nu există o activitate omenească, care să absoarbă atâtea puteri, ca cea „artistică”. În tocmai ca războiul, și arta cere și sacrificii de vieți omenești: sute de mii de oameni își consacră din copilărie toată viața ca să invete... să miște foarte repede piciorul (baletistii), s'au degetele (muzicanții), să zugrăvească în colori tot ce vede și jongleze în toate felurile cu frazele să găsească rime la toate cuvintele. Și acești oameni — adesea foarte cuminți, de treabă, capabili de muncă — se tâmpesc în asemenea ocupații exclusive abrutisante, și jung specialiști unilaterali și suficienți, în diferenți față de toate chestiunile serioase ale vieții, și știind numai să dea din picioare, să învîrtească limba sau să miște degetele.

Toate astea — se pretinde — se fac în interesul artei care e ceva foarte important. Dar' oare adevărat e că aceasta e arta și că arta merită sacrificiile ce i-se aduc?

Intrebarea aceasta e cu deosebire importantă fiindcă arta, pentru care se sacrifică munca a milioane de oameni, ba chiar vieți omenești și mai ales înțelegerea dragostea dintre oameni, devine în conștiința oamenilor o noțiune din ce în ce mai vagă mai nedefinită. Critica a ajuns în ultimul timp așa de contrazicătoare, încât dacă s'ar exclude din domeniul artei tot ce e contestat de criticii din diferitele școli n'a

Intr'o seară, și mai greu muncit muștrări, îngenunchiă înaintea sfîntului zise:

— Părinte, ascultă-mă. Am multe pe cate de spovedit, dar' am și mari muștrări. D-zeu m'o ierta poate dacă o să mă blăgăstovesti.

Sfîntul îl ridică și-'l așeză în scaun.

— Vorbește fiule...

Și lungă a fost spovedania. Păcatele urmau cari de cari mai negre și mai puștitoare de milă. Fruntea sfîntului se încrîntea din ce în ce mai tare la auzul grozavilor fapte, și când păcătosul sfîrșit povara atator amintiri îngrozitoare prea tăcea sfîntul întrebă:

— Ce, încă n'ai isprăvit?

— Încă nu, prea bunule sfînt.

— Vai, ce de grozavii!

— Politica, părinte...

— Ce, asta-i o scuza?

— Tată, părinte, am vrut mărirea...

Și spovedania urma.

În sfîrșit se isprăvi.

Și cum sfîntul sta fără vorbă, regele rugă:

— Părinte... sfînte părinte: iertarea catelor!...

Însă în clipa aceia un om sări din perdele și cu brațul ridicat, înarmat

mai rămănea nimic. Cu toate-că s'a scris muni de cărți despre d'nsa nu s'a găsit încă o definiție justă a artei. Aceasta din cauză că noțiunea artei se identifică cu a frumosului.

În realitate arta ar fi una din condițiile vieții omenești și anume un mijloc de comunicare între oameni. Acțiunea artei consistă în aceea că omul, percepend prin vîz sau auz manifestările sufletești ale celorlalți, este capabil să simtă ca și dinții. Nu trebuie dar' să negăm asta; dar' nici nu trebuie să facem ca acei pentru cari e artă tot ce servește frumosului, adică ne face plăcere, și care o proclamă mai presus de orice alte considerații. Lumea se teme azi să nu pearză cumva o plăcere, o distracție, un „isvor de artă“ — și îngăduie și imoralitatea sub pretext că e artistică. Ear' oamenii cari ne fac să petrecem sunt plătiți de sute și de ori mai scump decît acei cari fac muncă utilă societății.

Vecinicia comedie.

Presă maghiară a ajuns cu vecinicia comedie a „revoluției“ întocmai cum e basmul cu cocoșul roșu: nu se mai isprăvește.

Astfel „Magyarország“ de azi scrie:

„Cât de puțin sunt păziți acești agenți politici, — căci de acestia e vorba — mai bine se poate judeca din faptul că marele agitator Aurel Popovici, osândit în procesul Memorandului (? Red. T. P.) și fugit apoi în România, în fiecare lună călătorește câte odată prin Ungaria.“

Și așa mai departe... ziaristii maghiari l'ar fi văzut plimbându-se prin Budapesta, stând la chef cu câți-va tineri... Ba a fost și pe la redacția noastră, să ne inspire nouă puteri (cu vre-o serie nouă). A fost la Brașov, la Orșova, ba acum sunt patru luni a umblat toată Europa, ca să o agite în contra Ungurilor.

Toate aceste minciuni ziarele ungurești le scriu cu scop să poată concluda: „Fără îndoială, legile trebuie înăsprițe, ca spionajul, trădarea de patrie, agitația să fie isbită cu asprimea meritată“...

Ear' noi zicem: toți autorii acestor uneltiri nerușinate ar trebui duși la casa de nebuni.

NOUTAȚI

Arad, 9 Febr. n. 1898.

Urcarea statului armatei. Ministerul comun de război a prezentat M. S. Monarhului propunerea de a urca numărul ofițerilor și al oficiali-

un pumnal, teribil la arătare, năvăli spre rege.

— Iertarea păcatelor! ucigașule, iertarea păcatelor!...

Regele doar îl zărise cu pumnalul ridicat și se rostogolise pe scânduri cu ochi holbați, gemând:

— Iertare, iertare.

Brațul se oprise în aer, și glasul, desprețitor adaugă:

— Nu, că ești prea fricos! nu meriți nici măcar o lovitură de pumnal!

Și omul asvirlie pumnalul.

Atât de repede fuseseră toate, în cât preotul când se aruncase să pue mâna, pasi pe îndrăzneț desarmat.

— Cine ești tu nenorocitul, îl întreabă sfîntul.

— Cine sunt? Intrea!ă mai bine pe ticălosul care se tăvăleşte pe jos! Intrebă, să vedem n'ai știe fricosul numele aceluia, ai cărui copii l'a silit să stea sub eșafod ca să le curgă sângele părintesc pe cap?!

Ludovic al XI cu mâinile sgricite pe fotoliul său, blbii:

— Robert... d'Armagnac!

— Da, așa e! Sunt unul din fii săi, și am jurat să l' răsbun. Dar' la ce bun să mi

lor la armata comună. M. S. a aprobat propunerea. În înțelesul prea înaltei deciziuni, la trupele pedestre vor urca numărul ofițerilor cu 15 căpitani de clasa întâie. Statul medicilor militari va fi sporit cu un medic suprem veterinar de clasa primă și un medic. Afara de aceea se vor efectui sporirile facute posibile prin bugetul votat de delegațiuni pe sama armatei.

Adunări studentești naționale au fost Dumineca trecută în Viena și din partea germanilor și a slavilor. Adunările au decurs în liniște, dar poliția a luat cele mai întinse măsuri, ca nu cumva cele două tabere dușmane să se întâlnească undeva în vre-o stradă și să dea ocazie la scene turbulente iarăși. Totuși pentru purtarea față de poliție, s'au întemplat 10 arestări.

Un jude Don Juan Am scris deja că din Budapesta a dispărut sub judele Victor Gallaries. El se însurase abea de o zi și-și părăsi soția sub cuvântul că pleacă la pertractări. Dintre multele versiuni ce circulă în gura lunei, adevărul e că judele a plecat cu o damă măritată în America. Tinerul Don Juan avea de mult relații de dragoste cu această femeie, care-și lăsă bărbatul și seduse pe tinerul să petreacă lunile de miere în societatea ei ear nu a tineri soții. Seducătoarea se numește d-na Putifar P. L., înainte cu câteva luni își vindu tot ce avea cu 1700. n. și se duse la Viena la tatăl ei. Judele o cerceta în fiecare săptămână și ar fi luat-o de soție dar' nu era divorțată. Pentru a se căsători, el consulta-se pe un avocat din capitală în privința procesului de divorț; acesta însă îi spuse că ar dura multă vreme ba se poate întâmpla ca soțul înșelat să-i intenteze proces lui ca seducător. Tinerul jude se înțelese cu iubita lui să fugă în America. Neavând însă bani să ajungă pentru drum fiind și mult dator, se hotărî să se însoare cu o fată bogată. Și când luă din zestre 8000 fl. o părăsi fără nici o vorbă. Pe amanta lui o înștiință telegrafic. Aceasta se folosi de absenta tatălui ei și luă toți banii și giuvaericele ce le găsi în casa părintească. Plecă la Berlin și-și așteptă iubitul în hotel, ear de acolo plecă împreună la Hamburg, ear acum probabil sunt în drum spre America.

Tragedia unui căpitan. Din Cluj se vestește, că o tragedie foarte mișcătoare a avut loc zilele acestea acolo. Un căpitan, om încă tiner, era căsătorit. Nevasta însă i-s'a îmbolnăvit așa de rău că n'a mai putut-o scăpa din ghiarele morții. Dar abia și-a înmormântat nevasta, și pe el așa de mult l'a biruit durerea și disperarea pentru ea.

murdăresc pumnalul meu. Frica o să te omoare mult mai repede. Sângele victimelor tale te înecă, și dacă mai ai putere, cheamă-ți calăii, să mă omoare, aceasta o să fie ultima ta crimă căci mâne vei fi mort.

S'auzea numai glasul tinerului, și în tăcerea ce urmă vorbirei lui se auziră afară sentinelele strigând una alteia.

Sentinele, vegheați?

Regele își recăpătase glasul căci striga:

— Ajutor! gardele la mine!!

Sfîntul caută să-i amuțescă strigătul:

— Nu, rege n'o să faci una ca asta!

Însă la strigătul auzit, gardele năvăliră.

Preotul îi opri:

— Rețrațeți-vă. Regele a vrut numai să vadă dacă îl păziți bine.

Apoi întorcându-se către rege:

— Sire, o să-l ierți, nu arăta o privire așa de nelindurătoare, căci adineaori vroiai iertarea păcatelor, și dacă tu nu vei ierta pe aceasta, cum vrei ca cerul să te ierte de atâtea și atâtea crime?

Regele tăcea. Sfîntul se aplecă și puse mâna pe pumnal.

— Ce faci? întreabă regele speriat.

— Privește ce fac.

Și vorbind puse pumnalul în teaca tinerului.

că i-a părut imposibil să mai trăiască: și-a tras un glonț în cap și a murit momentan și el! Doi orfani mici plâng acum pe urma nenorocitelor părinți, fără sprigin, fără mângăere. Căpitanul să numea Francisc Wasitsek, și venise nu demult dela Sibiu la Cluj.

Drumurile de fer franceze în anul 1897. Lungimea liniilor ferate în Franța, a fost de 39,558 kilometri la sfîrșitul anului 1897.

Veniturile s'au ridicat la 1, 317,427,669 lei, cu un spor de 36,944,589 față cu veniturile anului 1896. Companiile Lyon și Nord au realizat sporul cel mai mare.

ULTIME ȘTIRI

Procesul ZOLA.

Paris, 8 Febr.

Spiritul public continuă a fi defavorabil lui Zola, cu toate că în sala de ședință ambii apărători (Labori și Albert Clemenceau) s'au purtat în chip simpatic.

Ambele tabere lansează manifeste. Într'unul se zice:

„A sosit, în fine, ziua în care canală netrebnică, trădătorul infam să-și ia pe deapsa. La Academie a luptat pentru un fotoliu. Acum însă a ajuns unde i se cuvine: pe banca acusaților.“

Cele mai multe ziare arată că Zola e de origine italiană (total seu a fost inginer, născut în Veneția) și s'a lăsat unealtă în mâinile Ovreilor. Chiar de apărător și-a luat pe avocatul care a apărat pe anarhiștii monstri ca Mecheoret și Vaillant.

Pe străzi și bulevarde se împart cu mîile numeri dintr'un ziar amaristic,

„Pst“, în care vestiții caricaturiști **Foraine și Cara d'Ache** (dela ziarul „Figaro“) îl batjocoresc pe Zola în chip crud.

Dintre martori cei mai mulți nu s'au prezentat sub pretext de boală. Casimir Perier, fostul președinte de Republică și colonelul Paty du Clam, s'au scuzat că de geaba ar veni, tot n'ar depune, fiind opriți prin jurământ a divulga secrete. Generalul Mercier pur și simplu declară că nu se va prezenta. Generalul Boisdeffre declară că nu va mărturisii nimic.

Telegrame de felicitare Zola continuă a primi din multe părți. (Au trimis și „universitarii radicali“ din Budapesta, apoi Ovreii din Arad, Seghedin, Jászberény și profesorii universitari din Cluj. Red.) Ziarele publice o telegramă a Asociațiunii studenților români, cari protestează contra felicitării studenților ovrei dela Jași (România).

— Și acum, sire, dați ordin să se lase să iasă liber tinerul acesta.

Regele, fără să se mai codească, cheamă un ofițer și dădu ordin să se ducă tinerul afară din castel.

Tinerul ingenunche în fața preotului, îi mulțumește și plecă însoțit de un ofițer.

Preotul ascultă să audă: poate vre-un semn al regelui, semn ne-văzut de nimeni de cât de ofițer, va fi hotărît de viața tinerului. Și acum ascultă să audă un țipăt, un strigăt de iertare, un gemăt, ceva; și cum aștepta așa, aude pași depărtându-se, și poarta cetății închizându-se în urma tinerului.

Preotul respiră c'a scăpat de o povară. În fotoliu regele n'a zis o vorbă, n'a făcut un semn; ci a urmărit cu ochii mișcările sfîntului, ale cărui gânduri părea că le-a ghicit.

Și când acesta se întoarse spre dînsul, regele murmură rugător:

— O să-mi ierți păcatele, părinte?

Sfîntul îl privește cu o nesfîrșită tristețe:

— Nu pot, sire, căci pocăința nu ți-e din dragoste către D-zeu; cel milostiv să te miluească.

Și cum sfîntul se retrage, regele rămase cu barba sprijinită în palmă, începu să se

Ziua a doua a procesului se începe tot cu aclamări la adresa armatei și o slabă ovațiune pentru apărătorii lui Zola.

Președintele anunță la oara 1 hotărîrea: Generalul Mercier, colonelul Paty du Clam sunt datori să se prezinte ca martori în fața Curții cu jurați. Dl Casimir a fost absolvat dela această îndatorire.

Ascultarea martorilor. Primul martor a fost doamna Dreyfuss.

Apărătorul Laborie întreabă: Ce știi despre condamnarea căpitanului Dreyfuss?

Președintele: Nu permit să o întrebi despre aceasta și interzic martorei să răspundă.

Apărătorul insistă însă pentru a-i se da răspuns.

Agitat, președintele suspendă ședința și curtea se retrage pentru a delibera.

Curtea decide: Apărătorii nu au voie să întrebe despre chestii cari nu privesc capetele de acuzare formulate contra lui Zola.

Se naște eară o discuție între preșident și apărător. Acesta a întrebat adică:

— Ce părere are d-na despre bunacredința alui Zola? Ne poți spune în ce chip te-a anunțat, la 1894, dl Paty du Clam despre arestarea bărbatului d-tale?

Președintele însă intrerupe:

— Intrebarea ultimă nu o permit.

Zola (sculându-se în sus): Domnii mei! Ve rog să mă tratați cel puțin ca pe asasin și hoți. Lăsați-mă să mă apăr. Mie mi-se sparg gîmrurile, mi-au rupt pălăria, m'au dat prin noroiul străzii. Lăsați-mă cel puțin aici să mă apăr și să aduc dovezi. Apelez la d-voastră, d-lor jurați.

Președintele. Cunoști d-ta legile, d-le Zola?

Zola. Nu, nu le cunosc. În momentul acesta nici nu vreau să le cunosc (mare mișcare în sală).

Se naște apoi o aprinsă discuție între apărătorul Laborie, preșident și procuror. Publicul aprobă când pe unul când pe altul altul. Președintele auzind că va deșerta sala.

Zola declară în sfîrșit că se supune legii și nu va insista să pună întrebări străine de cauză.

Paris, 8 Febr. 11 ore seara.

Când Zola a plecat dela curtea cu jurați s'a făcut un atentat contra lui. Unii sau aruncat asupra-i cu bastoane și l'au insultat. Încăierarea grozavă ce s'a iscat abia a putut fi potolită de cei peste 300 agenți ai ordinii publice. S'au luat pe mâne măsuri extraordinare. E o fierbere mare în tot orașul.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

infurie, și fără să se gîndească ce face chiamă pe Tristan.

— I-a ascultă, mai adineaori a fost aici un om care a ridicat pumnalul asupra mea, un fiu al vîrului meu d'Armagnac. Și eu, proteste, i-am dat voce să plece. Să-l urmărești, să-l prinzi și să-l agați, înalt și scurt...

Du-te!

Tristan dă să iasă, regele îl oprește:

— Nu; rămîi.... Singur mi-e frică!... Poate că s'o mai întoarce... că sunt așa de rău păzit... El sau altul.... Ascultă!... Ce-i sgomotul ăsta?

— N'aud nimic, sire.

— Da! da!.... Perdeaua s'a mișcat. Un asasin e ascuns acolo.

— Vezi că nu-i nimeni, zise Tristan ridicând perdeau.

— Ce are aface.... mi e frică.... nu mă lăsa...

A doua-zi regele, în frigurile celor mai grozave mu-trări de cuget, muri, dîndu-și sufletul pe mâna Satanei, celui de același curățenie ca și el.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „TIMIȘANA“, societate pe acții în Timișoara, sunt invitați a lua parte la a

XIII-a adunare generală ordinară

care prin aceasta se convoacă și se va ține în ziua de 22 Februarie a. e. st. n., în localul institutului, ședința începându-se la ora 10 înainte de amiază.

O B I E C T E L E :

1. Citirea raportului direcțiunii despre gestiunea anului 1897 și al comitetului de supraveghiere.
2. Concluz asupra bilanțului anual și asupra absolutului cerut de direcțiune.
3. Hotărâre asupra întrebării profitului curat, al institutului.

Se vor alege:

- a) 4 (patru) membri în direcțiune, la două posturi vacante și la două care expiră.
- b) 4 (patru) membri în comitetul de supraveghiere, a căror mandate expiră.
5. Debatere și hotărâre asupra eventualelor propuneri făcându-se în modul și timpul stabilit în punctul h) din §-ul 22 al statutelor.

Timișoara 3 Februarie 1898.

Direcțiunea.

În sensul §-lui 12 din statute: cu vot decisiv la adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari depun acțiunile, transcrise puțin cu șeză luni înainte pe numele lor, la cassa institutului, înainte de deschiderea adunării generale. Plenipotențiat în numele altuia nu poate fi de cât cutare acționar. (§. 13).

Înceierea socoților

Institutului de credit și economii „Timișana“ societate pe acții în Timișoara. Pe anul 1897.

ACTIVE.	CONTUL BILANȚULUI.		PASSIVE.	
Cassa în numerar	9.975	13	Capital de acții	280.000 —
Cambii de bancă	478.828	65	Fond de rezervă general	39.710 fl. — cr.
Cambii ipotocate	174.573	60	Fond de rezervă pentru acoperirea pre-	
Imprumuturi ipotocate	284.384	60	tensiunilor dubioase	2.224 „ 46 „
Mobiliar	483 fl. 22 cr.		Fond de rezervă pentru diferențe de curs	1.400 „ — „
după amortisare de 10%	48 „ 32 „	434 90	Fond de pensie	3.100 —
Imprumuturi pe efecte (Lombard)	2.959	50	Depuneri spre fructificare	509.445 06
Efecte proprii	4.090	80	Cambii reescomptate	94.841 —
Realități	17.504	17	Interese transitoare	13.080 42
Giro- și Cheque-Conto	391	23	Dividendă neridicată	96 50
Conto-Corent	122	44	Interese după capitalul de acții em II.	61 70
Interese de reescompt anticipate	386	86	Diverse conturi creditoare	2.090 20
Interese restante	3.976	24	Profit curat	32.652 fl. 05 cr.
Diverse conturi debitoare	2.927	—	Profit transpus din anul 1896	1.853 „ 73 „
	980.555	12		34.505 78
				980.555 12

SARCINI.	Contul Venitelor și al sarcinilor.		VENITE	
Interese ridicate și capitalizate	23.891	71	Profit transpus din anul 1896	1.853 73
Salarie	8.946	50	Interese după cambii de bancă	40.852 61
Contribuție erarială și comunală	4.709	06	Interese după cambii ipotocate	10.097 53
Contribuție 10% după int. la depuneri spre fructificare	2.389	18	Interese după imprumuturi ipotocate	24.495 54
Interese de reescompt	3.897	23	Interese după imprumuturi pe efecte	254 84
Chirie și spese de cancelarie	1.125	55	Venitul efectelor proprii	192 70
Tipărituri și postporto	669	55	Venitul realităților	1.377 08
10% amortisare din mobilier	48	32	Provisiuni	1.058 85
Profit curat	32.652 fl. 05 cr.			
Profit transpus din anul 1896	1.853 „ 73 „	34.505 78		
	80.182	88		80.182 88

Timișoara, 31 Decembrie 1897.

Rotariu, director provisor.

Miculescu, contabil

DIRECȚIUNEA :

Istin.

Al. Creciunescu

Dr. Putici.

Maniu.

Tege.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent al bilanțului, precum și cel al venitelor și sarcinilor, și confrontându-le cu registrele principale și auxiliare purtate în bună regulă, le-am găsit cu acelea în consonanță și exacte.

Comitetul de supraveghiere :

Ioan Theodoroviciu

Dr. Lazar Simon

Aureliu Dragan

Aureliu Popoviciu